

MANEVRI SNAGA NATO-A

ATOMSKA VEŽBA »MEDEFLEX«

Početkom februara ove godine održana je u Sredozemnom Moru, na delu između zaliva Žuan i luke Specije, vežba pomorskih snaga NATO-a koja je nazvana *Medeflex*. U njoj su učestvovala britanska, francuska i italijanska pomorska snaga. Vežbom je rukovodio francuski admiral Baržo, a pojedinim njenim fazama italijanski vice-admirali Biljardi i Rosi i kontra-admiral Sforca, načelnik štaba italijanske eskadre. Velika Britanija, čije su se pomorske snage specijalizovale u borbi protiv podmornica u Sredozemnom Moru, uputila je iz svog sastava na Malti 1 podmornicu i 3 najmodernije brze fregate. Francuska je poslala 12 svojih brodova i to: 3 podmornice, 7 eskortnih razarača i 2 nosača aviona — *Arromanches* i *Lafayette*. Italija, koja je dosad relativno slabo učestvovala u savezničkim pomorskim vežbama, uputila je ovog puta svoje 2 krstarice, *Abruzzi* i *Raimondo-Montecuccoli* i 9 eskortnih razarača.

Prvi cilj ove vežbe je bio da na širem planu uskladi zajednički rad savezničkih organa. Radilo se više o korišćenju veza nego o samim taktičkim manevrima i, verovatno, kako to podvlači i pisac ovog članka, da je pitanje veza bilo glavni predmet diskusije prilikom analize i kritike koja je održana po završetku vežbe. Naime, u prvom delu vežbe, iako su veze uglavnom dobro funkcionisale, njihov je rad bio često suviše spor.

Atomski napad, koji je bio predviđen za početak vežbe, odigrao se u samoj luci zaliva Žuan. Znak za uzbunu dat je četvrt časa ranije od strane radarske službe na kontinentu. Odmah su stavljene u pripravnost pumpe za gašenje požara na nosaču aviona *Arromanches* i brodovi su se spremili za polazak kako bi se rasturili na otvorenom moru. Oni su polazili jedan po jedan da bi se izbegla zakrčenost u luci i zalivu. Kada je pala prva bomba, u luci ih je bilo samo nekoliko. Ovu je bombu ustvari predstavljalo jedno izbačeno dimno punjenje koje je trebalo da proizvede veliku svetlost i dimnu pečurku. Međutim, padobran ovog punjenja nije se otvorio i ono je palo u more a da se nije ni upalilo. Glasnogovornici na palubi nosača *Arromanches* su ipak objavili: »Atomaska bomba na 1.800 m levo od broda, požar na mostu za poletanje«. Naročite ekipe sigurnosti, čije je ljudstvo bilo obučeno u zeleno nepromočivo odelo, sa velikim crvenim naočarima na licu i opremljeno sredstvima za gašenje požara, izbile su na most za poletanje aviona. Druge su ekipe, međutim, odnosile sa nosilima »povredene« ljude ka skloništima za dekontaminaciju.

Ova je vežba bila od velike koristi zato što je skrenula pažnju na neopodnost da se na brodovima preduzmu zaštitne mere protiv opasnosti od atomskih radijacija. Zaštitne mere protiv požara pokazale su se nedovoljnim i, u vezi s tim, u toku vežbe se videlo da i opremu i sredstva za dekontaminaciju treba još popuniti i doterati u red.

Pošto je izmakao iz opasne luke (u zalivu Žuan), konvoj se na otvorenom moru pregrupisao i zaštitio svojim eskortnim razaračima, dok je fregata *Hunter Killer* na svom putu nastavila sa čišćenjem mora i traganjem za podmornicama.

Sa nosača aviona *Lafayette* poletele su patrole aviona, dok se predviđeni vazdušni napad sa kopna, zbog sve nižeg plafona, morao da odloži. Avioni sa

nosača nastavili su, međutim, sa svojim osmatranjem, pokazujući u ovom slučaju prednost nad vazduhoplovstvom baziranim na kopnu.

Ceo konvoj se uputio u pravcu velike italijanske luke Specije. Pri povratku, na putu ka Tulonu, vazdušni i podmornički napadi su se ponovili. Time je ujedno ova vežba bila i završena.

(Figaro, 4 februar 1955)

SAD I ZEMLJE AMERIČKOG KONTINENTA

PROJEKT NOVOG SISTEMA VOJNE OBAVEZE U SAD

Pentagon je nedavno stvorio nove planove za regrutovanje ljudskih efek-tiva, koji će obuhvatiti milione Amerikanaca. Celokupan sistem za regrutovanje mladića biće izmenjen i neizvesnost koja je u ovom pogledu vladala čitavih 15 godina biće uklonjena.

Pozivi za regrutaciju već su smanjeni na polovinu, što proizlazi iz odluke da se broj ljudstva u oružanim snagama — za narednih 18 meseci — smanji za 403.000.

Regrutovanje svega 10 do 11.000 ljudi mesečno, bar privremeno, značiće da će se najveći broj potrebnog ljudstva naći među mladićima od 21, 22, pa čak i 23 godine starosti. Nasuprot tome, pre kratkog vremena regrutovanje je obuhvatalo i izvestan broj devetnaestogodišnjaka. — Ove promene omogućiće da najveći broj mladića završi svoje četvorogodišnje školovanje u koledžima, bez obzira da li će docnije nastaviti više studije.

Šestomesečni plan. — Prema postojećem projektu, ukoliko ga Kongres bude odobrio, izvestan broj mladića će potpuno izbeći regrutaciju i zadovoljiti vojnu obavezu služenjem šestomesečnog roka pune vojne obuke kao dobrovoljci. Prema ovom sistemu nove obuke za Rezervnu vojsku, dobrovoljci će provesti 6 meseci na obuci po programu koji je sličan onom nekadašnjem za univerzalnu vojnu obuku. Njihove prinadležnosti iznosiće 30 dolara mesečno. Posle toga, ovi dobrovoljci služiće 91/2 godina u aktivnim jedinicama Rezervne vojske. Oni to vreme mogu provesti u Nacionalnoj gardi ili jedinicama Rezervne vojske koje se nalaze u borbenoj gotovosti. Za to vreme imaće jednu noćnu vežbu nedeljno i dvonedeljnu letnju vežbu — u toku 10 godina.

Nezavisno od gornjeg, sistem opšteg regrutovanja biće i dalje nastavljen. Regruti će služiti po 2 godine i njima će se popunjavati jedinice regularne vojske po čitavom svetu gde ima američkih oružanih snaga.

Favorizovanje dobrovoljne vojne obaveze. — Sistem regrutovanja i prinudno orijentisanje regruta i na manje privlačne vidove i rodove, poslužiće mladićima kao stimulus za dobrovoljno angažovanje u vojsku, kada žele da služe po svom izboru i za kraće vreme. Taj sistem će ostati na snazi.

Međutim, dobrovoljna će regrutacija poslužiti kao baza za izgradnju sistema aktivne Rezerve, koja će biti uvek na raspoloženju — za slučaj opasnosti i hitne potrebe. Prva linija američke odbrane počivaće uglavnom na vazduhoplovstvu i ratnoj mornarici, koji će biti popunjeni dobrovoljcima. Kopnena vojska, čiji će obim biti smanjen, imaće svoj profesionalan kadar i biće povećana regrutima, plus jedinicama aktivne Rezerve. Ova bi rezerva imala da se razvije i posluži za slučaj jednog novog »ograničenog rata« ili izbijanja opšteg sukoba.

Rat u Koreji su Amerikanci otpočeli sa veteranima iz Drugog svetskog rata, ponovo obučeni u uniforme — po ukazanoj potrebi. Novi rezervni plan ima u krajnjoj liniji zadatak i da ispravi ovu situaciju u kojoj su veterani iz jednog rata morali biti pozvani da se bore i u drugom.

Po ovom planu svi »aktivni rezervisti« biće plaćeni po radnom času za nedeljni ili dvonedeljni period vežbe. Pored toga, prinadležnosti u toku vežbe u

regularnoj i rezervnoj vojsci biće povećane. Najzad, služba u rezervnoj vojsci obezbediće i odgovarajuće unapređivanje i naknade za penziju.

Penalije. — Ovaj će novi plan obuhvatiti i sistem penalija, koji će najveći deo ljudstva koje je otišlo vojku naterati da produži službu u aktivnoj Rezervi. Propusti u ispunjavanju obaveza iz rezervne vojske oduzimaće pojedincima veteranske privilegije, dovodiće do reduciranja čina i prouzrokujeće otpuštanje pod »ne baš časnim okolnostima«.

U slučaju ovog dobrovoljnog šestomesečnog angažovanja, penalije za neodgovaranje obavezama u rezervi povući će automatski regrutovanje za daljih godinu i po dana službe u uniformi.

Ukoliko predviđeni program bude odobren od strane Kongresa, snage aktivne Rezerve brojaće 1959 godine oko 3 miliona ljudi koji mogu biti pozvani pod zastavu, plus još 2 miliona onih koji pripadaju redovima odabranih rezervista. Prvi pripadaju takozvanoj *Service Callable Reserve*, to jest organizovanim i obučanim snagama koje sačinjavaju bazu rezervne ljudske snage za početne faze opšte mobilizacije. Te snage moraju biti odmah na raspoloženju, pozvane pod zastavu u vreme rata ili ratne opasnosti — proklamovane od strane Kongresa ili predsednika SAD. Drugi, međutim, pripadaju takozvanoj *Selectively Callable Reserve*, to jest neorganizovanim i neplaćenim izvorima rezerve, koji će pružiti iskusno ljudstvo za oružane snage, i to za ostale faze opšte mobilizacije. Ovo će ljudstvo biti pozivano samo u slučaju opšte mobilizacije i njegovu će sposobnost za službu odrediti *Sistem za selekciju ljudstva za oružane snage*.

Status veterana. — Veterani Drugog svetskog rata nisu obuhvaćeni novim planom, bez obzira da li su posle rata služili u aktivnoj rezervi ili ne. Oni iz Korejskog rata su u nekim slučajevima obuhvaćeni, a u nekima nisu. Oni, pak, obveznici koji nisu bili na boračkim dužnostima, a bili su u uniformi 1951 i docije, verovatno će morati da provedu još nekoliko godina u aktivnoj Rezervi. Veterani-borci, međutim, imaće prioritet za prevođenje na neaktivni status — za ostatak svog osmogodišnjeg perioda.

Uz ovaj članak dodati su pregledi:

1. — Smanjenje oružanih snaga

	Sadašnja jačina	juna 1955	juna 1956
Vojaska	1,343.000	1,100.000	1,000.000
Mornarica	692.000	665.000	650.000
Marinci	222.000	205.000	190.000
Vazduhoplovstvo	961.000	970.000	975.000
Ukupno	3,218.000	2,940.000	2,815.000

2. — Alternative za službu u oružanim snagama

Aktivna služba	Rezervna služba	Ukupna obaveza
3 god. u vojsci	4 god. u aktivnoj	} rezervi 8 god.
	1 god. u neaktivnoj	
3 god. u marincima	4 god. u aktivnoj	} rezervi 8 god.
	1 god. u neaktivnoj	
4 god. u vazduhoplovstvu	2 god. u aktivnoj	} rezervi 8 god.
	2 god. u neaktivnoj	
4 god. u mornarici	2 god. u aktivnoj	} rezervi 8 god.
	2 god. u neaktivnoj	

Napomena: Gornji pregled se odnosi na dobrovoljno stupanje u oružane snage. Ostale alternative jesu: čekanje na regrutovanje, dobrovoljno angažo-

vanje u Rezervnoj vojsci i dobrovoljno javljanje za šestomesečnu obuku i 9 1/2 godišnju obavezu u aktivnoj Rezervi.

Sve ove druge kombinacije povlače ukupnu vojnu obavezu od 8, sem poslednje koja iznosi 10 godina, ali pod povoljnim okolnostima.

L.J. H.

(U. S. News and World Report, 31 decembar 1954)

ZEMLJE BRITANSKE ZAJEDNICE NARODA

BRITANSKA ŠTAMPA O PROBLEMU SAVREMENE PAO

Jedna izjava, data u britanskom Parlamentu, otkrila je da Britanija nije dosada imala dirigovane projektile *zemlja-vazduh*, mada je rečeno da njihov razvoj dobro napreduje. — To su oruđa na kojima treba da počiva buduća protivavionska odbrana i njihovo bi usavršavanje imalo da sve ostalo u toj oblasti baci u zasenak.

U Britaniji se smatra da će sadašnja Komanda PAO biti ukinuta i da će dobar broj pukova Teritorijalne PAO takođe prestati da postoji. Ovo za staru tradiciju Teritorijalne armije neće biti bez potresa.

Malo će ko osporavati da su topovi, za mnoge PA zadatke, prilično zastareli. No, bilo bi nerazumno zameniti »nešto«, ma kako ono bilo nesavršeno, »ni sa čim« i time ostaviti ozbiljnu prazninu između perioda PA oruđa i stupanja u dejstvo dirigovanih projektila. Ovi poslednji biće potrebni u ogromnim količinama. Ukoliko se želi da se London i ostali vitalni centri opaušu baterijama ovih projektila, kao što izgleda da se već postupilo sa Vašingtonom i Njujorkom, čija je takva odbrana u toku organizacije, računa se da bi samo za pojas samog Londona (oko 200 milja) trebalo oko 15 baterija. Međutim, Britanija zasad ne raspolaže ni pojedinačnim dirigovanim projektilima, a još manje baterijama.

U SAD posadu dirigovanih oruđa čine jedinice regularne artiljerije. Nameće se pitanje zašto u Britaniji ovo treba da pripadne vazduhoplovstvu? Pukovi Teritorijalne armije su u svoje vreme prešli sa uloge operativne vojske na PAO. Oni bi mogli sada ponovo da pređu sa jedne forme te PAO na drugu.

Vazduhoplovstvu niko ne osporava zasluge koje je imalo kao izvanredno važan vid oružanih snaga. Ali, ono je pre svega *vazduhoplovstvo*. Njegova prvenstvena briga u okviru odbrane jeste i mora biti presretanje u vazduhu, iz vazduha. Prema tome, sasvim je prirodno da dejstvo *zemlja-vazduh* predstavlja sporedan zadatak za ovaj vid oružanih snaga, tojest uzgredan produkt za one koji planiraju i upravljaju dejstvom avijacije. Opasnost leži u tome što će veliki broj stručnjaka i eksperata za balistiku, koji se nalaze u kopненоj uniformi, biti raspušten i zamenjen isto tako velikim brojem ljudi u uniformama golubije boje.

Ukratko, članak završava ponovnom konstatacijom da ne bi trebalo ništa ukidati dok zamena za to ne bude potpuno gotova; isto tako, ljudstvo koje nešto zna ne treba zamenjivati onim koje tek počinje da se obučava i stiče iskustvo.

(Daily Telegraph, 28 januar 1955)

KANADSKA MORNARICA USVAJA NOVI LOVAČKI APARAT ZA NOSAČE AVIONA

Kanadsko Ministarstvo narodne odbrane proučava mogućnost upotrebe lakog lovačkog aviona *Folland Gnat* kao presretača baziranog na nosaču aviona.

Krajem januara, pomorski pretstavnik kanadskog Zajedničkog generalštaba u Londonu, izjavio je da se *Gnat* nalazi u stalnom usavršavanju. U toku 1954 godine, kanadska ratna mornarica otpočela je zamenu britanskih lovaca *Sea Fury*

sa američkim mlaznim lovcima *Banshee*, koji će za dve do tri godine biti ponovo zamenjeni, kad se bude raspolagalo avionima *Gnat*. Međutim, britanska mornarica, koja takođe detaljno proučava problem lakog lovca, još ga nije poručila za serijsku proizvodnju.

Iako *Gnat* nije bio zamišljen kao lovac sa nosača aviona, on bi pomoću izvesnih modifikacija, među kojima je i ojačanje stajnog trapa i dodavanje sistema za usporavanje i zaustavljanje, mogao da se prilagodi pomorskim potrebama. Njegova se mala krila ne moraju sklapati. No, veća će teškoća biti u tome što su žice za zaustavljanje na nosačima aviona projektovane za mnogo teže avione, te se moraju preraditi za upotrebu *Gnat*-a. Ovo, međutim, nije nesavladljivo.

Poslednje dve projektovane verzije ovih aviona pokazuju veliki napredak. Oni će dobiti veoma snažan motor *Orphens* i nadzvučnu brzinu u horizontalnom letu na velikim visinama, a imaće i izuzetno veliku brzinu penjanja.

Predviđa se da će prva adaptacija *Gnat*-a, sa probnim letovima, biti gotova juna ove godine, a seriska proizvodnja počće početkom 1957. Ostale će se verzije pojaviti u toku 1958 i 1959.

(*The Times*, 22 januar 1955)

FRANCUSKA I ZEMLJE BENELUKSA

NOV ELEKTRONSKI KOMANDNI RAČUNAR ZA PA ARTILJERIJU

S obzirom na činjenicu da savremeni avioni lete sve brže i na sve većoj visini, tačno gađanje PA artiljerije postaje iz dana u dan sve teži problem. Ni najsavršeniji PA topovi nisu danas više u stanju da sa uspehom gađaju avione po nebu. Da bi ova oruđa imala izgleda da pogode svoj cilj, neophodno je da se PA gađanja olakšaju i unapred pripreme. Svakako da su to imali u vidu i konstruktori novog francuskog elektronskog računara prilikom njegove izrade.

Ovaj aparat, namenjen prvobitno francuskim kopnenim PA jedinicama, postao je sada glavni predmet jedne *off shore* narudžbine. On treba da upotpuni PA baterije 90 mm, a ima zadatak da im pripremi gađanje. Uslovi koji se zahtevaju od ovog novog komandnog računara jesu, s jedne strane, tačnost i brzina prilikom proračunavanja, a, sa druge, da omogućuje njegovu laku upotrebu u različitim taktičkim situacijama.

Novi računar je u stanju da utvrdi položaj aviona koji na visini od 12 km leti brzinom od 1000 km/čas. Na taj način on može da tačno odredi mesto u vazduhu gde bi zrno imalo da susretne avion. Pritom se uloga njegovog poslužioca svodi samo na to da na skali aparata posmatra elemente važne za pravilno otvaranje vatre: putanju zrna, trajanje leta zrna itd. Ovaj komandni računar može isto tako da koristi i elemente koje mu pruža jedna optička stanica. Samim tim on je u stanju da produži sa radom i kod cilja koji se skriva, bilo da koristi oblake ili maglu, a to sve čak i kad brzina aviona prelazi zvučnu barijeru.

Posle pojave ovog novog elektronskog računara, moderno opremljena PA baterija moraće ubuduće da raspolaže sa 3 radara: najpre radarom za otkrivanje aviona koji može već na udaljenju od 150 km da utvrdi njegovo prisustvo; zatim radarom koji prati avion prilikom njegovog približavanja i koji stalno prenosi njegovo udaljenje, pravac i položaj sledećem, tj. radaru za gađanje. Ovaj poslednji to daje polarnim koordinatama na komandnom računaru koji ih potom prenosi oruđima u vidu komande. Sve se ove operacije odvijaju, ustvari, za nekoliko sekundi. Komandir baterije ima pred sobom taster sa nekih desetak dugmadi kojima operiše svim raspoloživim elementima. Pred njim se nalazi jedan mali ekran koji mu stalno pokazuje stvarni i budući položaj aviona u vazduhu. Na ovaj se način samo otvaranje vatre vrši skoro trenutno.

Takve mogućnosti i takvu preciznost u radu nisu mogli da pruže raniji mehanički računari. Otuda su, već u toku Drugog svetskog rata, američke armije bile primorane da uvedu u naoružanje aparate za pripremu PA gađanja čiji su se proračuni izvodili električnim putem. Neki su od ovih aparata ostali sve do danas u francuskoj vojsci i neuporedivo bolje odgovaraju potrebama svojih korisnika od mehaničkih računara koji su još u upotrebi. Da bi se i ovi preostali mehanički računari konačno zamenili, francuska *Kompanija TSF* otpočela je sa izradom ovog novog elektronskog računara.

Zasnivajući se na čisto francuskim patentima, ovaj novi računar uklanja veći deo nedostataka svojih prethodnika. On vrši proračune pomoću visokofrekventne struje koju promenljivi kondenzatori velike preciznosti regulišu na potrebnu jačinu kako bi se u svakom trenutku mogao dobiti budući položaj oba pokretna elementa: aviona i zrna. Utvrđena razdaljina između ova dva elementa stavlja u dejstvo napravu koja reguliše male motore, čije dejstvo otpočinje trenutno. To dejstvo određuje kretanje zrna — u ovom slučaju jedinog pokretnog elementa na koji se može izraziti uticaj.

Međutim, jedna od glavnih prednosti ovog novog aparata nad njegovim prethodnicima leži u činjenici da su upotrebljene radiolampe potpuno po strani od sistema za računanje i da su promene na njima bez ikakvog uticaja na rad i rezultat tog računskog sistema. Ova karakteristika odbacuje potrebu njegovog regulisanja prilikom upotrebe i omogućuje da se aparat ostavi na miru između dva alarma, odnosno da se može staviti u dejstvo tek u zadnjem trenutku.

Podešen za vuču, elektronski računar služi komandiru baterije kao taktičko komandno mesto na kome on može naći prikupljene sve podatke koji treba da mu omoguće iakše komandovanje. Ovaj novi računar pretstavlja poslednju reč u PA odbrani. Zadatak ostaje na nadzvučnim radiodirigovanim projektilima da povećaju ograničeni plafon klasične artiljerije. Zasada postoji uverenje da će i ovi projektili, da bi dostigli određene im ciljeve, imati potrebe za elektronskim komandnim računarima.

(*Revue de défense nationale*, januar 1955)

U FRANCUSKOJ SE PREDVIDA ZNATNO POZIVANJE REZERVISTA U 1955 GODINI

Francuski ministar Narodne odbrane najavio je u svom nedavnom izveštaju da će se ove godine pozvati na vežbu relativno veći broj rezervista. Cilj ove vežbe je bolje upoznavanje rezervista sa dužnostima koje ih, u slučaju mobilizacije, očekuju po jedinicama.

S obzirom da veliki broj rezervista radi po privatnim preduzećima, to su mnogi francuski listovi objavili izvesna tumačenja posledica ovog pozivanja na vežbu u vezi samog odnosa između poslodavaca i nameštenika. Donosimo u izvodu to objašnjenje iz jednog poznatog francuskog dnevnog lista.

Član 25 prvog dela Zakona o radu predviđa da ugovor o radu ne može biti raskinut usled pozivanja na vežbu nameštenika koji treba da izvestan period vremena provede na vojnoj obuci. Održbde ugovora o radu »prekidaju« se za vreme trajanja vojne vežbe i poslodavac mora da ih automatski stavi na snagu, bez ikakve posebne formalnosti, čim se vežba završi.

Ako poslodavac ne primi ponovo u službu nameštenika posle njegovog povratka sa vežbe, on je dužan da mu isplati predviđenu naknadu, tj. naknadu za otpuštanje, ne računajući obeštećenje koje bi dotični nameštenik mogao eventualno još dobiti, ukoliko bi sud našao da je u konkretnom slučaju poslodavac postupio sa »lakomislenošću koja je za osudu«.

Za vreme trajanja »prekida« u radu, obe strane su oslobođene svojih obaveza i poslodavac ne mora da plaća zaradu ili naknadu za vreme dok nameštenik ne radi. Međutim, izvesni kolektivni ugovori predviđaju da poslodavac mora da nastavi sa isplatom mesečnih prinadležnosti, po eventualnom odbitku iznosa koji

dotični nameštenik bude primao u vojsci. Postoji, dakle, mogućnost da se, u pogledu ovih plaćanja, pribegne kolektivnom ugovoru ukoliko su nameštenik i preduzeće njime vezani.

U vezi s tim iznete su u pomenutom francuskom listu, u vidu malog pregleda, odredbe kolektivnih ugovora koje se tiču glavnih industrija (metalne, tekstilne i hemiske):

— Radnicima nije zagarantovano isplaćivanje zarade za vreme odsutnosti sa posla usled vežbe.

— Nameštenicima, tehničarima i stručnim majstorima pripada za vreme trajanja obavezne vojne vežbe ceo iznos plate po odbitku neto primanja u vojsci, što treba da prijavi sam dotični nameštenik, odnosno tehničar ili stručni majstor.

Neki ugovori, kao što je slučaj u industriji petroleja, predviđaju, a što je već pravičnije, da se radničke nadnice isplaćuju i radnicima koji imaju više od godinu dana rada u vreme kada im bude upućen poziv na vojnu vežbu.

Treba istaći i to da postoje izvesna preduzeća koja ne odbijaju od plate iznos primljen za vreme vežbe u vojsci, smatrajući da ih se ne tiču lična materijalna primanja pojedinih njihovih saradnika u vojsci, ali njihov broj nije veliki.

(*Les Echos*, Pariz, 12 februar 1955)

RAZVOJ I PROBLEMI VOJNOG TELESNOG VASPITANJA

Glavni belgiski vojno-naučni časopis *L'Armée — La Nation*, doneo je članak kapetana R. Molea o savremenom razvoju telesnog vaspitanja u armiji. Zbog aktuelnosti i interesantnosti ove teme donosimo ovaj članak u izvodu, kao jedno mišljenje, bez osvrta i komentara.

*

Članak počinje iznošenjem kratkog istorijata posleratnih međunarodnih vojnih takmičenja i stvaranja tzv. *Međunarodnog saveza vojnog sporta*, koji sačinjava 19 zemalja¹⁾. Pored ostalih aktivnosti, Savez je nedavno stavio sebi u zadatak da temeljno prouči današnji razvoj telesnog vežbanja u okviru oružanih snaga, pri čemu je prikupio obilnu dokumentaciju od raznih zemalja — članica i njihovih generalštabova. Pisac članka, koji je istovremeno i sekretar Izvršnog komiteta Saveza i rukovodilac telesnog vaspitanja u belgiskom ratnom vazduhoplovstvu, dolazi na bazi pomenute studije do ovih zaključaka:

Definicija termina. — Smatrajući da neustaljenost termina može dovesti do ozbiljnijih nesporazuma, pisac predlaže da se utvrdi sledeće:

— telesno vaspitanje je deo opšteg vaspitanja i ono treba da raspolaze brojnim sredstvima, među kojima su glavna: gimnastika, razne aktivnosti koje čovek vrši kretanjem (hodanje, trčanje, plivanje), igre i sportovi.

Oružane snage jedne zemlje imaju, po njegovom mišljenju, u oblasti telesnog vaspitanja dva specijalna zadatka:

a) Da kroz telesnu obuku osposobe buduće borce za zadatke koji ih očekuju u ratu. Ova se nastava oslanja na već postignute rezultate u školama, gde se omladina priprema i fizički i moralno pre svog stupanja u armiju.

b) Da kroz sport u armiji doprinesu razvoju sporta uopšte i učine ga opštedrušvenim.

Ovo poglavlje pisac završava sledećom konstatacijom:

»Možemo reći da vojno telesno vaspitanje obuhvata: telesno vežbanje i sport u armiji«.

U sledećem poglavlju, čiji je naslov *Ko ima prednost?* pisac se, bez imalo kolebanja, odlučuje za telesno vežbanje jer, kako on to kaže, »na sportskom terenu manje uvežbani igrači trpe poraz, dok na bojnopolju to znači smrt«.

¹⁾ Uglavnom članice NATO-a, plus nekoliko drugih zemalja, među kojima čak i Španija! — Prim. red.

U poglavlju *Savremene težnje vojnog telesnog vaspitanja* pisac konstatuje da se vojno telesno vaspitanje pojavilo još u Prvom svetskom ratu, ali da je svoj puni procvat dobilo tek u Drugom, i to naročito u Nemačkoj i Britaniji. Strojevom pravilu, vežbama na zemljištu koje kruniše manevar, treba sada pridodati, po mišljenju pisca, *tehniku borbe*, jer ona stvara obrazac savremenog borca: vojnog petobojca.

Savremeni rat vrlo često dovodi pojedinca u takvu situaciju kada sam mora odlučivati o svojoj sudbini i kada njegov dalji opstanak zavisi samo od njegove fizičke snage i volje. Dalje, rat vrlo često »seli« borca u daleke zemlje gde zemljište i klima nisu onakvi kao što su u njegovom kraju. Zato faktori *čovjek i zemljište* zahtevaju posebnu obuku borca. Vojno telesno vaspitanje i upoznavanje sa tehnikom borbe stvaraju kod borca izvestan broj veoma važnih automatskih pokreta. Tako se, naprimera, kod vežbanja borbe prsa u prsa naročito ističe faktor *čovjek*.

Burmanska džungla, žala Pacifika, Orel i Žitomir, korejski bregovi, pirinčana polja Indokine, svedoci su, po mišljenju pisca, uspeha malih grupa ljudi, smelih i tihih. U svim je ovim slučajevima dobra obuka savladala broj, a odlučna dejstva omogućila su uspeh. Tako treba da postupa i pilot koji bi se prinudno spustio u pozadinu neprijatelja ili partizan, jer njihov dalji opstanak i uspesi često zavise od poznavanja borbe prsa u prsa, trenutnog otvaranja vatre, dobro bačene ručne bombe, itd.

Neosporno je da današnja borba zahteva potpuno i racionalno iskorišćenje tela. Izdržljivost je bitno svojstvo borca, ali ona ne zavisi samo od njegovih fizičkih kvaliteta i vežbanja, već i od jačine volje. Volja znači poverenje u samog sebe, a to se postiže povećanjem izdržljivosti kroz marševanje, trčanjem, savlađivanjem prepreka, kretanjem sa orijentacijom po danu i noći, brzim nastupanjem po teškom zemljištu, itd.

Kolika je važnost telesne obuke u armiji najbolje može da posluži, po mišljenju pisca, ovaj primer: obuka pilota je duga i skupa, a njegovo se letačko iskustvo teško može nadoknaditi. On u toku svoje službe, bilo za vreme mira ili rata, vrlo lako može doći u situaciju da njegov život zavisi samo od dobrog poznavanja veoma precizne tehnike. Oboreni pilot nad morem treba da se, za neverovatno kratko vreme, pre nego što stigne do površine vode, oslobodi svog padobrana, zatim mora biti pripravan da izdrži snažan pritisak vode, da se vrati na površinu, napumpa svoj splav i popne se na njega (*Dinghy drill*). Pritom treba imati na umu da pilot ima na sebi celokupnu letačku opremu, koja je danas veoma teška.

Da bi borci bili pripravnici na ovakve situacije, moraju se vežbati kroz usavršenu i sistematsku nastavu kako bi stekli tehniku često nesvesnih, ali pravih pokreta. Njihov se uspeh mora proveravati kroz vežbe koje su bliske stvarnosti.

Prelazeći na sport u armiji, pisac je prvo u nekoliko reči izneo istorijat toga sporta od 1914 do 1952, a zatim mu je postavio sledeće ciljeve: on treba da doprinese dobroj fizičkoj i psihičkoj kondiciji borca; da se iskoristi služba u armiji kako bi se regrut, kroz sport, približio igrama ili disciplinama koje mu najviše odgovaraju; da razvije *kolektivni duh*, da omogući vojnu propagandu i, najzad, da omogući izgrađenim sportistima dalje usavršavanje. Međutim, najvažniji zadatak vojnog sporta, po mišljenju pisca, jeste stvaranje masovnog sporta kroz takmičenja koja mogu preći i granice svoje zemlje.

Sport u armiji stoji katkad i pred delikatnim problemima, kao što su: njegova opšta popularnost i privlačnost mogu dovesti do toga da se zaboravi ono bitno kod telesnog vaspitanja; zatim, pitanje korišćenja sportskih »zvezda« u armiji, kao i problem saradnje sa civilnim sportskim organizacijama.

Vojno telesno vaspitanje. — Počev od 1940, vojno telesno vaspitanje definitivno je zauzelo svoje mesto u trupi. Usvojeni su uglavnom ovi vidovi tehničke borbe:

— Faktor *čovjek*: borba prsa u prsa na bazi *džu-doa*, rvanja i boksa; upotreba ručnog oružja, bliske i trenutne vatre, bacanje ručnih bombi.

— Faktor *zemljište*: uglavnom izdržljivost i to: marševanje, trčanje, savladivanje zemljišta, penjanje, savladivanje prepreka; korišćenje zemljišta: puzanje, kretanje četvoronoške, prikrivanje.

— Naročita tehnika: borbeno plivanje, preplivavanje sa neplivačima, korišćenje improvizovanih sredstava, skok padobranom, plivanje po moru, samospasavanje pilota na moru, ukrcavanje i iskrcavanje iz vozila u pokretu.

Sva ova vežbanja kruniše vojni petboj u kome svaki kandidat treba da obavi sledećih pet radnji:

— brzo gađanje na 200 m;

— brzo bacanje ručnih bombi — što se smatra znakom tačnosti i snage (u obe ove radnje ogleda se faktor *čovjek*);

— trčanje na 500 m sa preprekama;

— plivanje na 50 m sa preprekama;

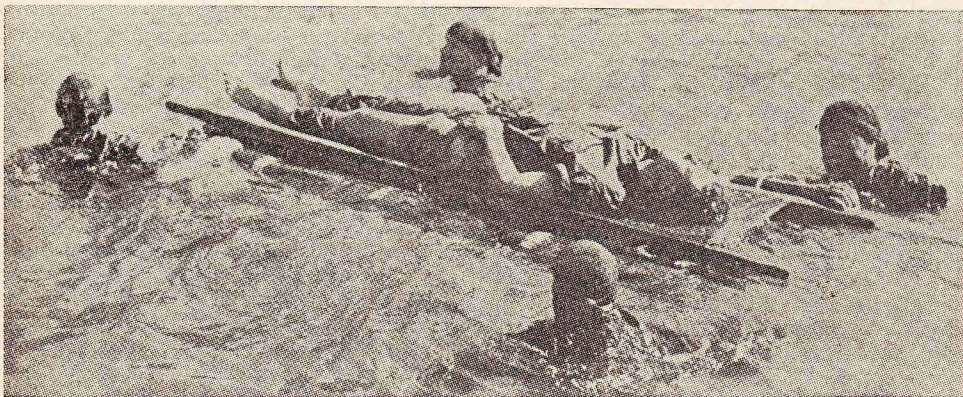
— kros na 8 km.

Zadnje tri radnje odnose se na faktor *zemljište*.

Telesno vaspitanje letачkog osoblja naučnog je porekla jer su na njemu radili lekari, fiziolozi, biolozi zajedno sa stručnjacima za telesno vaspitanje. Rezultat je bio *vazduhoplovni petboj*.

Savladiavanje prepreke

Borbeno plivanje — evakuacija jednog ranjenika na improvizovanom splavu.

Kadrovi. — Činjenica je da za vojno telesno vaspitanje moraju postojati specijalni kadrovi. Većinu kadra kod svih armija čine podoficiri, čiji je razvoj na ovom polju tačno određen. Oficiri, sem u Britaniji i Argentini, napuštaju ovaj rad kad postanu viši oficiri, dakle, u ono vreme, zaključuje pisac, kad su najkorisniji zbog svog iskustva i autoriteta. Pisac je mišljenja da treba tražiti razlog zašto je bilo potrebno da tek reaktivni avion, svojom pojavom i posledicama koje je izazvao kod pilota, ukaže na to šta treba preduzeti da bi se teškoće u pogledu

telesnog vaspitanja otklonile. Lekarsko-sportski kongresi mogli bi da doprinesu otklanjanju svega ovog.

Da bi rukovodilac vojnog telesnog vaspitanja dobio perspektivu razvoja i širinu pogleda, pisac se zalaže za to da on ima svršenu školu telesnog vaspitanja, univerzitetskog ranga.

Školovanje podoficira. — Nastavnike ili instruktore telesnog vaspitanja u armiji treba da stvara škola za vojno telesno vaspitanje. Danas se teži da se ona svede na intenzivne i uzastopne kurseve, prekidano samo periodima nastave u trupi (Britanija i Francuska). Prvi kurs (4—5 meseci) treba da stvori pomoćnike nastavnika, a drugi (6 meseci) nastavnike.

U Francuskoj, a naročito u Belgiji, susrećemo t.zv. majstore oružja (*maîtres d'armes*) ili majstore sporta (*maîtres de sport*) koji posećuju dopunske dvogodišnje kurseve. U poslednje vreme dobija sve više maha mišljenje bivšeg francuskog maršala de Tassinija: svaki podoficir mora biti sposoban da drži osnovne časove telesnog vaspitanja.

Sport u armiji. — Sport u armiji je sredstvo kojim se ceni stepen uvežbanosti glavnih elemenata tehnike borbe. Ovo se postiže kroz raznovrsna takmičenja. Pisac je mišljenja da prilikom ovih utakmica treba sačuvati njihov vojnički karakter (spremu, zemljište, realizam u pogledu zadatka itd.) i da treba isključiti sve ono što ne vodi jasno određenom cilju. Nelogično je, kaže on, da vojnik trči kros u gaćicama i trkačkim cipelama, već treba da bude odeven onako kako će to biti u ratu.

Vojne sportske discipline koje susrećemo i u sportskim olimpijskim programima pisac klasificira ovim redom:

— sportovi koji doprinose obuci borca (gađanje, kros i plivanje).

— sportovi koji indirektno doprinose nastavi borca (boks, džudo, mačevanje, rvanje, basketbal, futbol, odbojka, jedrenje, atletika, spust, sankanje na bob-sankama, stoni tenis).

Savez je pri određivanju programa glavnu pažnju obratio vojnim disciplinama, dok su ostala takmičenja birana prema svojoj dopunskoj vrednosti, a katkad i zbog same propagande. Da se ne bi opteretio sportski kalendar, došlo se do zaključka da se izvesni sportovi odvijaju do puka, a drugi do divizije, dok bi se samo jedan mali broj produžio do najviših komandnih stepena.

Ovakvo rešenje pruža sledeće koristi: sport se u armiji širi horizontalno kroz automatski porast ekipa unutar samih jedinica; sasređuje se napor na takmičenja koja su vojnog karaktera; vrši se ozbiljna ušteda u vremenu i novcu.

Na kraju ovog poglavlja pisac zaključuje da je sport prodro u život vojnika baš kroz ova takmičenja, a rezultati su tu sledeći: stvoreno je masovno takmičenje; došlo je do zainteresovanosti starešina za sport; vrši se znatna propaganda oružanih snaga; otkriveni su mnogi novi talenti.

Prelazeći na pitanje iskorišćenja sportskih »zvezda«, pisac doslovno iznosi francusko mišljenje koje je protiv njihovog okupljanja u neke specijalne centre, već zahteva da se ti ljudi iskoriste kao nastavnici.

Sportski program i moral. — Dobra fizička kondicija i poznavanje tehnike borbe nisu jedini uslovi koji čine dobrog borca. Postoje i drugi uslovi koji otkrivaju duhovni i društveni karakter jedinice, a koji se ne mogu izraziti fizičkim ili psihološkim terminima: to su disciplina i moral. Pod pojmom discipline pisac podrazumeva bezuslovno pokoravanje jednom autoritetu, dok pod moralom smatra ličnu disciplinu. Važan prilog učvršćenju morala i njegovom održanju pretstavlja, po mišljenju pisca, upražnjavanje takmičarskih sportova.

Kontrola. — Pisac smatra da prilikom usvajanja neke nove doktrine treba izbeći svako preterivanje, jer preterano oduševljenje može samo da ukoči napredak. Na takmičenjima dolazi vrlo često do preteranog zamora, pa zato pisac preporučuje kontrolu telesnog vaspitanja i sporta u armiji. Poglavlje završava iznoseći ciljeve i sredstva kontrole, a zatim zaključuje da je mali broj armija dosada obraćao dovoljno pažnju ovoj kontroli i da se sada sve više pokazuje težnja da se u sport uvedu medicinsko-psihološke mere kontrole.

Prvi staž vojnog telesnog vaspitanja. — Da bi se uporedili metodi nastave u armijama — članicama Saveza, belgiska delegacija je na godišnjoj skupštini 1951 predložila da se organizuje staž za oficire-nastavnike. Švedska se primila da organizuje ovaj prvi staž koji je i održan od 17 do 30 maja 1954. Ukupno je bilo 54 oficira iz 15 zemalja. Pisac smatra da je staž uspeo i doneo očekivane rezultate.

Zaključak. — Na kraju pisac izvodi sledeće zaključke: Telesna nastava je sastavni deo buke borca i između njih ne postoji više nikakva razlika; razvijanje izdržljivosti postalo je važna briga komandovanja; fizičku nastavu treba prilagoditi osobenostima oružanih snaga; sport u armiji je dobio snažan zamah i zato je potrebno imati stalno pred očima da je njegov krajnji cilj stvaranje borca; treba stvarati i negovati čisto vojne discipline: vojni, vazduhoplovni i pomorski petoboj.

R. Dj.

(L'Armée — La Nation, oktobar 1955)

ŠVAJCARSKA

ŠTEDNJA PO PITANJU VOJNIH RASHODA U ŠVAJCARSKOJ

U vezi ankete koja se od početka ove godine sprovodi kroz švajcarsku štampu po pitanju stvaranja uštede u vojnim rashodima, donosimo izvod iz članka švajcarskog pukovnika — komandanta korpusa H. Frika, u kome ovaj iznosi svoje mišljenje po postavljenom problemu.

Krajem 1954 godine objavljen je u švajcarskoj štampi izveštaj koji je Komisija za ispitivanje vojnih rashoda uputila Federalnom veću. Tom prilikom je konstatovano da veliki deo smanjenja rashoda koji je predložila ova Komisija, ne pretstavlja stvarnu uštedu, već da se više radi o jednostavnom odlaganju tih rashoda za kasnije. Izuzev nekoliko skromnih ušteda koje skupa ne iznose čak ni 700.000 šv. franaka, ostaju smanjenja po sledećim odeljcima budžeta: dotacije školama i tečajevima motornih vozila: 1 milion; obnova vazduhoplovnog parka: 15 miliona; održavanje motornih vozila: 3,1 ili 5,1 milion; kupovina novog materijala: 10 miliona; za odeću i snabdevanje osoblja: 2,2 do 2,4 miliona; nepredviđeno: 7 miliona i, najzad, po pitanju izostavljanja izvesnih vežbi: 6,5 miliona šv. franaka.

Pisac članka smatra da niko ne može osporiti težinu situacije u kojoj se ova Komisija pri svom radu nalazila u odnosu na javno mnjenje. Švajcarski narod, kome se često pričalo i ponavljalo kako Federalni vojni departman i visoko vojno rukovodstvo lakomisleno troše novac, očekivao je od ove Komisije čitava čuda u obliku masovne štednje. Međutim, rezultat do koga je Komisija došla potseća na onu staru poslovicu »tresla se gora, rodio se miš«.

No, bez obzira na to, pisac je mišljenja da treba predložiti štednju. Posmatran izbliza, rezultat Komisije je jako slab. Milion šv. franaka manje u odeljku dotacija školama i tečajevima motornih vozila, a što je, uostalom, bilo već ranije predloženo i od strane samog šefa nastave, pretstavlja zaista uštedu, možda jedinu, kako to ističe pisac članka, o kojoj se ne bi imalo šta diskutovati. Što se tiče smanjenja troškova po pitanju održavanja motornih vozila, ono se zasniva na proračunima iz 1953 godine. Pukovnik Frik smatra da će se već kupovinom 100 srednjih tenkova, za kojima se ukazala potreba, sniziti iznos ove uštede od 5,1 na 3,1 milion šv. franaka. Da li se može verovati — pita se pisac ovog članka, da će se na ovoj nabavci od 100 tenkova ostati sve do 1960 godine, jer je očigledno da je ovaj broj nedovoljan. Ako u atomsko doba, nastavlja pisac, želimo da imamo Armiju koja je sposobna da se brani, ovaj broj tenkova mora za sledećih pet godina biti znatno povećan.

Smanjenje, predloženo u odeljku obnova vazduhoplovnog parka (15 miliona šv. fr.), zasniva se na pretpostavci da će se u toku sledećih pet godina u Švajcarskoj

izrađivati samo avioni tipa *Venom*. Da li je moguće — postavlja sebi pitanje pisac — da će, i pored toliko brzog razvoja vazduhoplovne tehnike, Švajcarska armija ostati još toliko vremena na ovom tipu aviona. Možda bi u ovom slučaju trebalo učiniti prekor Federalnom vojnom departmanu što se, i pored najnovijih modela aviona, proizvodi ovaj zastareli tip. Takav prekor trebalo je učiniti i po pitanju kupovine tenkova *Centurion*. Samim tim, pisac ne veruje da će se ovo smanjenje u odeljku obnove vazduhoplovnog materijala moći ostvariti.

Ušteda kod nabavke novog materijala iznela bi, prema nalazu Komisije, 10 miliona šv. franaka. Međutim, pisac je mišljenja da to ne pretstavlja ništa drugo do jednostavno odlaganje potrebnih nabavki za period eventualne besposlice, mada priznaje da sadašnja međunarodna politička situacija nije takva da zahteva hitno i neposredno povećanje rezervi vojnog materijala u Švajcarskoj. Najzad, Federalni vojni departman izvršio je još mnogo ranije značajne uštede na ovom sektoru. Pisac je mišljenja da jedna naknadna redukcija, koju sada predlaže Komisija, ne bi značila ništa drugo do opasno smanjivanje rezervi namenjenih za popunu dotrajalje opreme.

Predviđeno smanjenje od 2,2 do 2,4 miliona šv. franaka po pitanju održavanja i zamene odeće i ličnog snabdevanja, izvodi svoj zaključak pisac, povuklo bi za sobom izmenu Ustava i Zakona o organizaciji vojske po kojima kantoni snabdeavaju ličnom opremom federalne i kantonalne jedinice. Sadašnji sistem je neracionalan i pomalo skup. Međutim, on se dosada održao zato što mnogobrojni radnici koji proizvode ovu opremu rade u mestu svog stanovanja. Centralizovano snabdevanje, koje bi sprovodila Vojno-tehička služba, bilo bi besumnje mnogo racionalnije. Ali, da li će se kantoni odreći jednog prava koje im je dosada bilo, makar i delimično, korisno i koje im je omogućavalo da ishranjuju znatan broj radnika u mestu življenja — pita se pisac ovog članka. Jedno je sigurno, dodaje on pritom, da se Federalni vojni departman i visoko vojno rukovodstvo ne bi protivili ovoj izmeni.

Pisac se slaže sa brisanjem sume od okruglo 7 miliona šv. franaka iz budžetske stavke za nepredviđeno, mada smatra da je uvek dobro imati izvesnu sumu za nepredviđene stvari. Na kraju on iznosi svoje mišljenje da, posle proučavanja ovih predloga Komisije o smanjivanju vojnih rashoda, ostaju samo dva koja se sa sigurnošću mogu ostvariti i to: 1 milion iz dotacija školama i tečajevima motornih vozila i 6,5 miliona od izostavljanja izvesnih vežbi u vojsci.

(*Gazette de Lausanne*, 14 februar 1955)

ŠVEDSKA

ŠVEDSKA SMANJUJE VOJNE IZDATKE

U jednom švajcarskom provinciskom listu izašao je članak Imbera-Droza, koji se odnosi na smanjenje budžeta odbrane Švedske. Donosimo ovaj članak u izvodu:

»Švedski Generalštab, kao i Švajcarski, trudi se da snabde Armiju naj-savremenijim naoružanjem, u kom je cilju za 1955 predvideo odgovarajuće izdatke. Decembra 1954 sva švajcarska buržoaska štampa podigla je veliku galamu povodom ovog projekta za povećanje vojne moći socijalističke Švedske. Ovo je bilo naročito namenjeno švajcarskim socijalistima, koji su skloni da vojne izdatke često smatraju preteranima. Međutim, švedska socijalistička vlada nedavno je donela izvesne odluke u pogledu oružanih snaga; kategorički je odbacila zamašne planove za reorganizaciju Armije i predložila Parlamentu budžet koji predviđa smanjenje vojnih izdataka u iznosu od 10 miliona švedskih kruna — u odnosu na prošlu godinu. Pored toga, za iduće godine predviđa se dalje smanjenje ovih izdataka.

Pisac naglašava da je Švedska mnogo više izložena od Švajcarske, pošto ima zajedničku granicu sa Finskom, koja ima malu armiju i koju SSSR drži pod

stalnom kontrolom. Pored toga, Švedska ima dugu obalu koju zapljuskuje Baltičko More, na kome sovjetska flota ima prevlast. Švedska ne raspolaže samo kopnom vojskom i vazduhoplovstvom, već ima i jaku ratnu mornaricu za odbranu svojih obala. S obzirom da je Švedska neutralna, ona može računati samo na sopstvene snage za odbranu. Međutim, SSSR budno prati sve njene poteze i interveniše čak i u cilju sprečavanja gradnje železničkih pruga koje su Švedskoj potrebne iz privrednih razloga, ali koje bi mogle, u slučaju rata, da dobiju strategijski značaj — za snabdevanje Švedske preko norveške obale. Tako je SSSR nedavno protestovao protiv izgradnje železničke pruge iz Tronjema za Stokholm, želeći da ostavi Švedsku zatvorenu u Baltičkom Moru.

I pored sve delikatnosti takvog položaja, švedska vlada nije odobrila preterane vojne izdatke i preduzela je već prve korake za njihovo smanjivanje. Pisac članka još jednom ističe da, dok ova politika socijalista nailazi na kritiku u konzervativnim i vojnim krugovima, ona je u narodu popularna.

Pisac završava članak upoređenjem problema socijalnog osiguranja i njegovog rešenja u Švedskoj, u odnosu na Švajcarsku, kao i svih mera protiv skoka cena na tržištu. Pritom on ističe prednost Švedske, u čijoj se vladi nalaze socijalisti.

(La Sentinelle, 20 januar 1955)

VOJNA BIBLIOTEKA

IZ SERIJE *SAVREMENIKA* DATE SU U ŠTAMPU:

XVI knjiga: General *Šasen*

ISTORIJA DRUGOG SVETSKOG RATA

SVEOBUHVAATNO DELO O OPERACIJAMA NA
KOPNU, MORU I U VAZDUHU U DRUGOM
SVETSKOM RATU

XVII knjiga: *Svečin* — STRATEGIJA

PRIPREMAJU SE ZA ŠTAMPU:

XVIII knjiga: *Ajmansberger* — TENKOVSKI RAT

XIX knjiga: *Kamon* — NAPOLEONOVI RATOVI

XX knjiga: *Karpov* — OBALSKA ODBRANA